

Valstybinė kalba

Kilmininko (ne)vartojimas

Kilmininkas (lot. Genitivus) – linksnis, įvardijantis subjekto modifikatorių (nurodo subjekto kilmę, priklausomybę, sandarą). Kilmininkas atsako į klausimus ko?, kieno?, kurio? Šis linksnis aptinkamas daugelyje pasaulio kalbų, tačiau jo vartojimas įvairuoja. Pavyzdžiui, baltų-slavų kalbose kilmininko ir abliatyvo savybės yra susiliejusios, todėl kilmininkas vartojamas vietoje išnykusio abliatyvo (pvz., „einu iš miško“ – šiuo atveju „miško“ nėra subjekto kilmę nustatantis žodis, o abliatyvas). Abliatyvas [lot. (casus) ablativus < abtatus — nuneštas, atskirtas], kai kurių kalbų, pvz.: lotynų, linksnis; lietuvių kalboje ~ o reikšmės atitinka kai kurios kilmininko (su prielinksniais ir be jų), įnagininko, vietininko, dalyvinių, pusdalyvinių konstrukcijų reikšmės.

Lietuvių kalboje taip pat vartojamas dalies kilmininkas, kuriuo nusakoma pasisavinama kokios nors aibės dalis (pvz., įsipilsiu vandens). Kitose kalbose dažniausiai tokiu atveju vartojamas galininkas. Baltų-slavų kalbose kilmininkas vartojamas su neiginiu.

Kasdienėje vartosenoje įsišaknijo netaisyklingo kilmininko vartojimo praktika. Kilmininkas nevertotinas veiksmo objektui reikšti su veiksmožodžiais: *prieiti ko* (= **prieiti ką, prie kō**), pavyzdžiui: Priėjome *išvados* (= **išvadą, prie išvados**). Priėjo bendros *nuomonės* (= **bendrą nuomonę, prie bendros nuomonės**). Juk nesakome – *priėjome upės* (= **priėjome upę, prie upės**). Netinka vartoti ir siekti *ko* (kiekio reikšme) (= **siekti ką**: Žuvies svoris siekė *kilogramo* (= **kilogramą**). Jo ūgis siekia *dviejų metrų* (= **du metrus**).

Nevartotinas skaitvardžių kilmininkas lyginamajai kiekybei reikšti su aukštesniojo laipsnio prieveiksmiais (ne) daugiau, (ne) mažiau, pavyzdžiui: Čia telpa daugiau *šimto* (= **daugiau kaip šimtas, daugiau negu (nei) šimtas, per šimtą, šimtas su viršum**) žmonių. Parašyk ne mažiau *penkių puslapių* (= **ne mažiau kaip penkis, ne mažiau negu (nei) penkis puslapius**).

Parengė vyriausioji kalbos tvarkytoja Birutė Kajutytė.

Rengiant publikaciją naudotasi Valstybinės lietuvių kalbos komisijos konsultacijų banku, „Kanceliarinės kalbos patarimais“.